

Editie najaar 2014 nummer 3

Erfgoedcafés in Bekegem

Door Antoon Naert

De dienst cultuur, toerisme en erfgoed verzorgt een aantal gratis avonden over het Ichtegems erfgoed. Het wordt een ontdekkingstocht door het rijke patrimonium van onze gemeente. Deze lessenreeks vindt plaats in de kerk van Bekegem op woensdag 1, 8, 15 en 22 oktober. Elke avond start om 19u30. Tijdens deze vier avonden bekijken we onze gemeente telkens vanuit een ander oogpunt. We maken een virtuele tocht door de gemeente en we bekijken welke overblijfselen uit het verleden nog te zien zijn.

Op 1 oktober gaat het over de algemene achtergronden van de hele gemeente. Hoe hebben algemene geschiedenis, natuurlijke fenomenen, transportmogelijkheden en landschapsvorming hun sporen in de omgeving nagelaten?

Op 8 oktober starten we onze ronde van Ichtegem in Bekegem. We besteden aandacht aan de kerk en haar omgeving, het stratenpatroon, de boskapel en de dreven in Bekegem Veld, maar ook aan onze streekproducten, het verhaal van Laurentius of de Duitse installaties uit de Eerste Wereldoorlog.

Op 15 oktober zakken we af naar Eernegem. Ook hier nemen we de kerk en haar omgeving als uitgangspunt. Twee andere highlights zijn de Stationsput met de Groene 62 en het Torenhof met de beschilderde kelders. We maken kennis met verhalen over de klokkenputten, verdwenen mottes en geheime gangen.

Op 22 oktober eindigen we onze tocht met Ichtegem, het roemrijke Flandrieverleden en de Sint-Maartenstraditie. Weer starten we vanuit de pas gerestaureerde kerk met haar Romaanse toren en maken we kennis met kastelen en herenhuizen, horen we sagen en legenden uit het Bos van

Wijnendale en de Ruidenberg. Ook nu weer maken we kennis met de streekproducten, meer bepaald het culinaire erfgoed van Brouwerij Strubbe.

Deelname is gratis. Toch graag een seintje naar cultuurdienst@ichtegem.be.

Ommetoertjes "Vurige heiligen" op 25/10

We gaan op zaterdag 25 oktober samen op zoek naar de achtergronden van een aantal van onze heiligen in de streek rond Ichtegem. We starten aan de kerk van Bekegem waar

we kennismaken met onze eerste figuur, de heilige Laurentius. Vervolgens gaat het richting Zedelgem. Waar we dezelfde heilige terugvinden in en rond de kerk, maar waar we binnen een prachtige Romaanse doopvont tegenkomen die ons meeneemt naar de wereld van de "geefheiligen", meerbepaald Sint Nicolaas. We steken door naar

Loppem waar we zijn tegenvoeter St-Maarten leren kennen. Zo rijden we via Ichtegem door naar Koekelare, waar we opnieuw een Sint-Maartenskerk binnenwandelen. Eindigen doen we op de markt van Bekegem, waar we ons kunnen onderdompelen in de sfeer van "Bekegem Speelt met Vuur", een volksfeest ter ere van St Laurentius.

Inschrijven via cultuurdienst@ichtegem.be.

Deelname kost 5 euro.

Joos Ackerman gestorven aan de pest.

(Bron RAB inv15-16 nr. 11630: disrekening Bekegem 1618-19 en 1620-21)

Joos Ackerman was een klein boertje die wat bijverdiende door bij de grotere boeren te gaan werken. Hij woonde in Bekegem en pachtte wat grond van de dis. We vermoeden dat hij afkomstig was van "boven Gent".

Joos Ackerman stierf in de periode 1619-1620 aan de pest. Bij zijn overlijden verbleef zijn vrouw in de omgeving van Sluis. Guillelmus Gallant ging haar halen. De parochie betaalde hem daarvoor 36 schellingen. Niet lang daarvoor was zij bevallen van een kind en was zij nog ziek geweest ook. In die periode leverde Jan Plateel een "quartie groobier", hij kreeg hiervoor 3 pond. Jan Plateel was herbergier – brouwer in de Watervalle, een herberg op de hoek van de Zeeweg met de Leegestraat. In die tijd geloofde men dat bier geneeskrachtig was. Hoe meer men dronk en hoe straffer het bier, hoe meer geneeskrachtig.

De vrouw van Joos Ackerman werd ook besmet. Ook zij stierf aan de pest.

Na de dood van het echtpaar moesten de rekeningen door de gemeenschap worden betaald.

- Betaald in Brugge voor een eekel: 30 schellingen
- Betaald voor olie, kerse, zeep, pruyme, rosine en wetebrood in de ziekte van Joos en zijn vrouw.
- Pieter Pype leverde een "quartie cleen bier" om Joos Ackerman te drinken in zijn ziekte: 24 sch
- Vrouwe Clays was "een sellevrouwe". Zij visiteerde van het lichaam van Joos Ackerman. Men betaalde haar hiervoor 19 pond.
- Jan Du Renne stond het zieke echtpaar bij in hun stervensnood. Hij wikkelde hen in lienwaad na de dood "waer ende te smet te leghems te zuiveren van vuyllixheyd dier daar in was. (lichamen te zuiveren van vuiligheid) 12 pond
- Jacques Marquillier maakte een doodskest voor Joos Ackerman. Hij vroeg hiervoor 16 schellingen.
- Clement Rogiers leveren een doodskest voor de vrouw van Joos Ackermans 3-12-0
- Aan de pastoor van Westkerke pater portas voor het doen van beide uitvaarten: 12 pond
- Aan de coster voor gelijke dienst 3-18-0
- Aan Jan Christoffels voor het leveren van was en de goddelijke dienst van beide overledenen te celebreren 20 sch
- Aan een werkmans die 2 graven maakte voor Joos Ackermans en zijn vrouw 24 sch
- Verder bepaalde landmeter Tobyas de Cots de prijsie van het disland (4-4-0). Aan Cornelis Milbrecht werd het malderie en koegeld van diverse seizoenen betaald (10-16-0). De goederen van het sterfhuys werden bij order van hoofman Ricquaert Van Cauwenberghe, Jan Billau, Jan Christoffels, Jan Terryn verkocht. Dit bracht 46 pond op.

Het echtpaar had twee kinderen die werden opgevangen en onderhouden door de Bekegemse gemeenschap. In de rekeningen vinden we de betaalde kosten.

- Aankoop van een onderrok en 2 hemden voor een van de kinderen van Joos Ackerman gekocht in Brugge 3-4-0 (3 pond, 4 schellingen, 0 grootten)
- Aan Gillis Essebrouck over houdenis van het jongste kind van Joos Ackerman: 14 dagen 4-7-0
- Aan Jacques Marquillier over de houdenis van een schamel kind, 3 maand welk hem besteed was door de hoofman en parochianen 11 pond
- Aan Christiaen Gillis over houdenis een schamel kind achtergelaten bij Joos Ackermans gedurende 1 maand (8 pond) en gedurende 6 weken (1 pond, of 4 gulden per maand).
- Aan Tomas Bollaert kopen van een paar schoenen en lijnwaad voor het meisjekind van Joos Ackerman die nu is wonende met Ryck Codde 2-7-0
- Uiteindelijk voerde hoofman Ricquaert Vancauwenberghe de 2 kinderen naar een plaats boven Gent. Men betaalde hiervoor 9 pond 16 schellingen.

De pest

De pest is een ziekte die van de 14e tot en met de 19e eeuw in Europa veelvuldig, bij vlagen voorkwam en enorme aantallen slachtoffers maakte. De belangrijkste vormen van de pest zijn builenpest en longpest.

In de 17^e eeuw waren er in onze streken in 1625, 1636, 1646, 1666 en 1669 epidemies van pest.

De ziekte was zeer besmettelijk. Veelal stierf het gehele gezin uit.

Symptomen

Pestbuilen

In de eerste 2-7 dagen treden koorts en hoofdpijn op. Hij rilt over zijn hele lijf. Na korte tijd raken de lymfeklieren van het slachtoffer geïnfecteerd. De lymfvaten in de lies, oksel en nek zwellen op en vormen de 'builen' van de builenpest. Deze builen kunnen ongeveer zo groot worden als een sinaasappel. De zieke is er erg aan toe en sterft binnen een paar dagen. Er is niets tegen te doen. Besmetting met de builenpest wordt veroorzaakt door de vlo van de huisgebonden rat.

Longpest

De symptomen van de longpest komen overeen met die van een ernstige longontsteking. Bij longpest wordt ook bloed opgehoest. Op deze manier kunnen ook mensen in de omgeving besmet raken. Zonder behandeling kan longpest binnen 48 uur fataal aflopen. Alleen de longpest kan (door hoesten) worden overgedragen van mens op mens.

Septische pest

In dit geval is het bloed verrijkt met pestbacteriën; Er treden inwendige bloedingen op die de huid van het slachtoffer zwart doet lijken. Dit leverde waarschijnlijk de ziekte de bijnaam Zwarte Dood op.

Oorzaken

Mythen

Euwenlang heeft men geen idee gehad waar de pest vandaan kwam. Was het water? Besmette lucht? Vergif? Of een vloek van God? Godsdienstige dwepers dachten door zelfkastijding de duivel en daarmee de pest uit te drijven. Ze trokken halfnaakt over straat terwijl ze zich met zweepen op de rug sloegen.

De Joden

Dankzij de Joodse reinigingswetten werden Joden minder snel ziek. Ook gebruikten de Joden geen water uit de openbare putten. Mede daardoor werden ze er van verdacht het water in de openbare putten te hebben vergiftigd.

Verspreiding door lucht

Men denkt ook dat de pest zich verspreidt door 'bedorven en besmette lucht'. In de straten brandde men tonnen met pek en soms ook kruiden. De rook moest de besmette lucht verdrijven. Het huis waar iemand was gestorven aan de pest werd uitgerookt. Dokters droegen dikke mantels en maskers voor het gezicht.

Werkelijke oorzaken

Pest wordt verspreid door ratten. De rattenvlo veroorzaakt de pest. Het zijn de ratten die de vlo transporteren. De vlo is eigenlijk het allereerste slachtoffer. De slokdarm van de vlo raakt verstopt door een grote hoeveelheid pestbacillen. Dat leidt ertoe dat de vlo op een andere manier gaat zuigen, waardoor er een overdracht van pestbacillen op haar gastheer (knaagdier, mens.....) plaatsvindt. De meest geliefde gastheer van de vlo was de zwarte rat, maar van een ander knaagdier zijn ze ook niet vies. Geïnficeerd door de pestbaciël sterft de (zwarte) rat, de vlo gaat op zoek naar een andere warme gastheer en herkent die in de mens..... . Die wordt haar volgende slachtoffer.

Die zaken wist men in die tijd nog niet. Men zag het verband niet tussen rattensterfte en de pestepidemie.

Reeuwer

De roemeester of pestmeester was meestal een chirurgijn die instond voor alles wat met de "cotagieuse siecte", te maken had. Hij reeuwde de afgestorven lichamen. Hij werd roemeester genoemd naar de soms rode kleur van zijn kledij. Hij droeg een lange jas en een masker dat leek op een pinguïnsnavel. Dit masker was gevuld met kruiden (o.a. jeneverbessen en boerenwormkruid) om de kwade dampen te bestrijden. Hij durfde (en mocht) de pestlijders benaderen met levensmiddelen en medicamenten. Veel toegepaste behandelingen bij pestlijders waren zweetkuren, aderlatingen, klisteren en het uitsnijden van pestbuilen.

Uit ander streken kwamen de zogeheten "*re(e)uwers*". Het waren mensen, die van pest of cholera waren genezen, en daardoor immuun waren tegen de besmettelijke ziekte. Een reeuwer is een lijkbezorger, lijkaflegger, hij die lijken reinigt, ontsmet en voor de begrafenis gereed maakt. Hij reeuwde de dode lichamen van pestslachtoffers.

Een verslag van W.O. 14-18 in Bekegem

In opdracht van kardinaal Mercier kregen alle Belgische pastoors in het voorjaar van 1919 een vragenlijst toegestuurd die als leidraad voor hun oorlogsverslag moest dienen. Na een schets van de bestuurlijke en geografische ligging van hun parochie moesten ze de Duitse inval in 1914 beschrijven. Vervolgens werd gepeild naar diverse aspecten van het bezettingsregime, met nadruk op de weerslag van de Duitse

bezetting op het religieuze leven, maar ook vragen over de verplichte tewerkstelling, de wegvoering van arbeiders naar Duitsland en het lot van politieke gevangenen. Het einde van de oorlog, de terugtrekking van het Duitse leger en de terugkeer van krijgsgevangenen en politieke gevangenen vormden het sluitstuk van de verslagen. Pastoor Dewinter maakte zijn verslag als volgt.

Bekeghem

Bekeghem dorpje van een duizend zielen in het arrondissement Oostende. Kanton en dekenij Ghistel, onbekend op de eerste Duitse legerkaarten, omdieswille dat er van dit dorp niet eene kalsyde naar de grote heirbanen loopt, scheen te moeten ontsnappen aan den invalstorm der Duitschen. Dat was ongelukkig niet waar.

De bevolking van het dorp wierd nog al angstig van in september voort en de nieuwsbladen met al hun schrikkelijke waarheden, bij de vertellingen van oudere over oorlog van vroegere jaren deden de menschen bidden, de kerk bezoeken, processien bijwonen meer dan naar gewoonte om den gunst van God af te keeren van de streek.

De 2000 Belgische soldaten die in het begin van oktober kwamen afgezakt van Antwerpen met "wij weten niet waar naar toe" deden de jonckheden schrikken, en de eerste scheute die op een ure verre in de bosschen deunden gaven hun poer in om al Ghistel voort te vluchten.

Den 17de oktober zag Bekeghem de eersten Duitschen soldaat: zonder geweld één en nacht rusten en vooruit naar den de IJzer, en alzoo tot in 1915. Met februari 1915 begint de bezetting en de inkwartiering.

In het algemeen; hier zijn geen geweldige zaken aan te stippen buiten de gewone strengheid van bevel van Duitse overheden, de ontrouw voor de katholieke priesters, en veel beslag.

Binst de bezettingsjaren.

- De katholieke en protestantsche aalmoezenier hebben regelmatig hun volk vergaard in de kerk zonder stoornis.

De joden hebben 2 maal in de kerk ook hunne vergaring gehouden (remoto sanctissimo)

- Al de kerkelijk diensten, processien, berechtingen hadden hier plaats als in vreedestijd, en de klok heeft heel den tijd de plechtigheden opgeluisterd.

- De kerk wierd meer dan in andere tijden bezocht, de goddelijke diensten wel bijgewoond, het getal communien hoogst voldoende. De kinderen wierden bereid als naar gewoonte voor de eere communie met eene retraite ingeleid; niet een bleef om den oorlog achter. De bevolking bleef streng van zeden, doch verflauwde met den bezettingstijd, en daar wierd al soms een deerlijk geval te betreuren omdieswille van vreeze of flikflooiing; Twas toch best dat er een einde aankwam want den zwaarstemeter was aan t'zakken.

- De scholen hebben nogal regelmatig hun werk kunnen doen, buiten de zondagsscholen die zijn opgeschorst geweest om reden van bezetting van lokalen, of vergaderingen van controle enz. Bevelen zijn aangekomen tegen de fransche taal en deels uitgevoerd, en voor de duitse taal maar niet ten uitvoer gebracht.

- Tgenootschap van Sint Vincentius heeft in 1916 zijn werk verzet om reden van de onderstand die aan de families toekwam.

- Niet één werker heeft zich vertoond in den beginne op de aangestelde uur; huiszoek kon niet helpen, de jonckheden waren elders raad gaan vragen en deden stipt wat men hun voorgeschreven had.

- Buiten de officiële ondersteuningswerken in soldatengeld, onderstand, en comiteit onder het bestuur van wereldlijken der gemeente zijn er geen bepaalde ondersteuningswerken opgericht. Het spellenwerk toch voor de vrouwen heeft nog al iets bijgebracht om de grootte armoede te beletten.

Meestendeel der families hadden ook hunne spinette die de aangekochte wolle breibaar miek, en alzo bloote voeten dekte, en een goed stuiverke won.

- Onder luitenant Rubens van Magdebourg wierd de bevolking hier zottelijk geboet voor alles. Het schijnt dat hij in zijn eenige maanden wel voor 70000 frs boeten opgeleid heeft in Bekegem, Zerkeghem en Snelleghem.

- Hier waren rond de 90 soldaten van Bekeghem in dienst in 'tjaar 1918.

1. zijn gevallen: Alidor Van Poucke, Florimond Cobbaert, Henri Sanders, Antoine Dumon, Benoit Storme, Marcel Kyndt, Jeroom Storme, Leon Maene, Henri Seys, Jules Pottier, Edw VandeKerckhove.

Medard Maes, 16 jaar oud wierd doodgeschoten al naar zijn werk gaan over Couckelare.

2. Seys en Verpoucke waren in Duitschland krijgsgevangen, en zijn verminkt

3; Bollaert en Van Poucke in Holland. Alidor Van Poucke kon al England naar Frankrijk vluchten en terug in dienst gaan.

	Geboorten	Sterfgevallen
1913	38	17
1914	32	16
1915	32	15
1916	12	18
1917	23	15
1918	20	13

- Bijzondere huiszoekingen in Kerk of Klooster is er niet gedaan geweest.

- Jonckheden hebben zich hier ten dienste gesteld van weg gevluchte Fransche krijgsgevangenen om ze over den Iser te brengen

- Met oktober 1918 bemerkt de bevolking dat de Duitschers pak maken, al stille, zij gaan weg van krot, zonder hommel of fluit op 17ste oktober 1918 zien wij om 9 uur de rug van den laatsten Duitschen soldaat.

- Om 10 komt de eerste Belg. 's Namiddags komt de eerste belgische kolom (de ziekendienst) in Bekegem rusten. De heldhaftige aalmoezenier Lozie is er bij. Zondag daarna in tegenwoordigheid van die eerste Belgische helden. Plechtige Hoogmis met Danksermoen in twee talen.

De kerkraad beslist een gedenkteken te plaatsen in de kerk voor de gesneuvelden.

Deo Gratias

NB

Met het ontruimen wierden 'snachts de koeibeesten opgehaald, maar slechts 20 kwamen te Eerneghem toe; de andere hadden hunnen stal terug gevonden.

Van de jonckheden die nog moesten en ging er niet één.

De ondergetekende Dewinter, getuigen C Verstraete en E Roegiers.

Verkoop van grond door de abdij van Gillenghien aan Boudewijn van Mesen

Uit het bisschoppelijk archief te Brugge: oorkonden van St Donaas (BAB, N26)

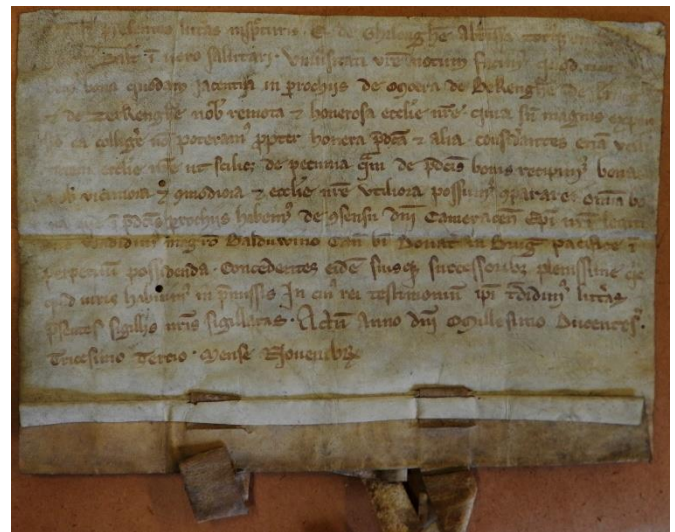
Anno 1233, november (nr. 83)

E de Gillenghien, abdis en de abdij verkopen aan Boudewijn van Mesen, kanunnik van St Donaas al de goederen die zij bezitten te Bekegem, Eernegem en Zerkegem, daar de inkomsten ervan te veel kosten vergen.

Perkament met twee dubbele staarten van perkament zonder zegels.

Anno 1234, april (nr. 84)

Bevestiging door Godefridus, bisschop van Cambrai, dat de bezittingen van de abdij van Gillenghien werden verkocht aan Boudewijn van Mesen, kanunnik van St Donaas

Uitleg

Ghislenghien is een gemeente nabij Doornik (10 jaar geleden was daar een brand met een gasleiding, er waren vele doden). Het klooster van benedictinessen te Ghislenghien, werd gesticht in 1126 door Ida de Florennes, afstammeling van Régnier IV, graaf van Henegouwen, echtgenote van Guy, heer van Chièvres. De heerlijkheid Gellingen werd gehouden van het feodaal hof van Florennes, in het land van Luik, casselrij Ath, bisdom Kamerrijk.

De collegiale Sint-Donaaskerk in Brugge was als hofkerk van de graven van Vlaanderen de belangrijkste kerk van de stad en stond op de (omwalde) Burg, tegenover het stadhuis en naast de residentie van de graaf.

Kanunniken (of koorheren) hadden tot taak dagelijks op vastgestelde uren in de kerk het koorgebed te verzorgen. Hoewel niet noodzakelijk, leefden de kanunniken vaak samen in een leefgemeenschap. Zij konden in beperkte mate eigendommen bezitten.

Het is ons bekend dat vanaf die periode de kanunniken van St Donaas feodale rechten hadden op heel veel gronden in Bekegem. Een gedeelte van de gronden behoorde tot de obediëntie van St Donaas, de opbrengst ervan diende voor het onderhoud van de kanunniken. We moeten dit vermoedelijk letterlijk nemen. Het ziet ernaar uit dat de centrale hoeve in de Bevrijdingsweg steeds bewoond werd door kanunniken of priesters.